

ORIENS

SEPTENTRION

MIDY

OCIDES

NEOAVANTGÁRD ÚJ HULLÁM KÖZÖS KULTÚRA

Kerekes Gábor: *Elefánt láb 91.34*, 1991, aranykloriddal színezett zselatinos ezüst nagyítás, 33x42 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Pusztai tények

Szeptember 6-án, az egri Kepes Intézet falai között *Formabontók* címmel, az 1965–2005 közötti időszak fotográfáját bemutató kiállítás nyílt az Art Plus Text Galéria kezdeményezésére.

A kiállítás koncepcióját Einspach Gábor és Szilágyi Sándor dolgozta ki, a kurátor Rieder Gábor volt. A kiállításon, amely október 6-án bezárt, 42 művész közel 150 alkotása volt látható.

Kerekes Gábor: *Kéz 90.17*, 1990, aranykloriddal színezett zselatinos ezüst nagyítás, 49x35.5 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Válogatás, rendezés, marketing

A válogatás nem terjedt ki a hazai fotográfia teljes spektrumára, hanem elsősorban az absztrakt és konceptuális alkotások kerültek a kiállítóhely falaira még olyan alkotók esetében is, mint Stalter György. Éppen a fenti ok magyarázhatja, hogy nem szerepelt a válogatásban többek között Benkő Imre, Korniss Péter vagy Hajdú József. A válogatás ennek ellenére konzisztens maradt, de azt azért nem szabad elfelejteni, hogy a magyar fotográfia történetében bizony más utak is vannak. A kiállítás megvalósítása során a Szilágyi Sándor által a *Neoavantgárd tendenciák a magyar fotóművészetben*¹ című könyvben kifejtett szigorú fotóművészet-fogalom használata érvényesült: „Holott nyilvánvaló: a fotográfia egésze nem művészet. Csak a művészi céllal készült, művészi kommunikációra szolgáló fotográfia művészet. A fotográfia egészének ez a rendkívül kicsiny szelete intézményeiben, médiumában és esztétikájában is jól megkülönböztethető a többi fotóhasználattól.”²

Szalai Tibor - Vincze László: *Fénykalligráfia* (részlet a sorozatból), 1981, barnított zselatinos ezüst nagyítás, 24x30 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Szerencsés János: *Medence*, 1978, zselatinos ezüst nagytás, 22.5x28 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Szerencsés János: *Korrelációk No.3*, 1979, zselatinos ezüst nagytás, 22x26,5 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Azt leszögezhetjük, hogy a megcélzott területen belül a rendezőknek sikerült egy nagyon erős válogatást létrehozni. A kiállított művészek egyértelműen a korszak legjobbjai közül kerültek ki. Egyesek csak egy képpel, mások tizenöttel szerepeltek, de az ilyen jellegű egyensúlytalanságok egy bizonyos határig természetesek.

Úgy tűnik, hogy a művek csoportosítása során a rendezők igyekeztek a fent idézett könyv képtípusai szerint haladni. Voltak meglepően összeállított képcsoportok és voltak olyan falak, ahol a nézőnek az volt az érzése, hogy a kiállítás rendezői az alkotóra koncentráltak

Ezért is volt meglepő, hogy a legnagyobb terem esetében úgy döntöttek, hogy minden kiállító művésztől egy-egy képet mutatnak be. Ez teljesen idegen volt a megvalósított kiállítás egyéb részeinek koncepciójától és azok a művészek, akik csak egy, vagy két képpel szerepeltek a válogatásban, kontextus nélkül maradtak.

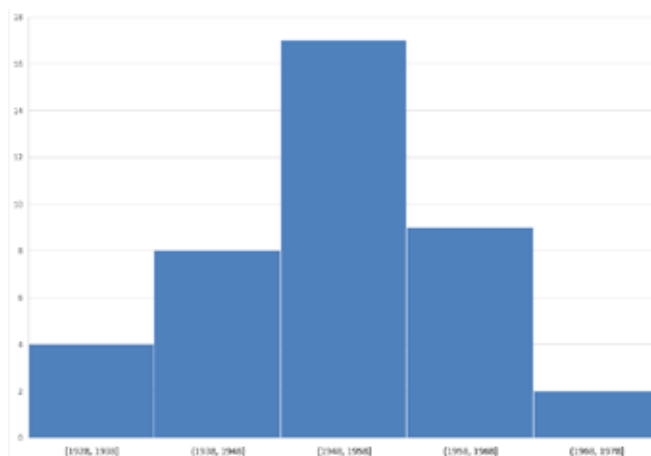
A kiállítás címéből (*Neoavantgárd és Új hullám a magyar fotóművészetben, 1965–2005*) arra lehetett

következtetni, hogy a kiállításon több derül ki arról, mit is fed az új hullám fogalma. A fogalmat Szilágyi Sándor, az idézett könyv végén már bevezette és az 1956 után született nemzedékre alkalmazta. Az ekkor született nemzedék valóban a hetvenes évek végén a nyolcvanas évek elején jelent meg, Szilágyi egészen pontosan 1981-hez köti az irányzat megszületését.³ Az irányzatok bőven átfedték egymást és Szilágyi Sándor is azt írja, hogy a neoavantgárd és az új hullám között elsősorban hangsúlyeltolódás van. Ezt a hangsúlyeltolódást, ha volt ilyen szándék, nem sikerült hatékonyan kiemelni.

Egyszerűen az történt, hogy az 1956 után született művészekből, akik amúgy is csak a kiállított művészek harmadát képviselték, csupán a kiállítási anyag ötöde származott, ezért a reprezentációjuk eleve nem volt erős és kidolgozott.

A látogató örülhetett a viszonylag széles Koncz Csaba válogatásnak, a ritkán látható Vécsy Attila által készített műveknek, Kerekes Gábor számos fotójának, amelyekből régen nem láthattunk ennyit egy helyen.

Az alábbi hisztogramban a kiállított szerzők szerepelnek születési évük szerint dekádonként.

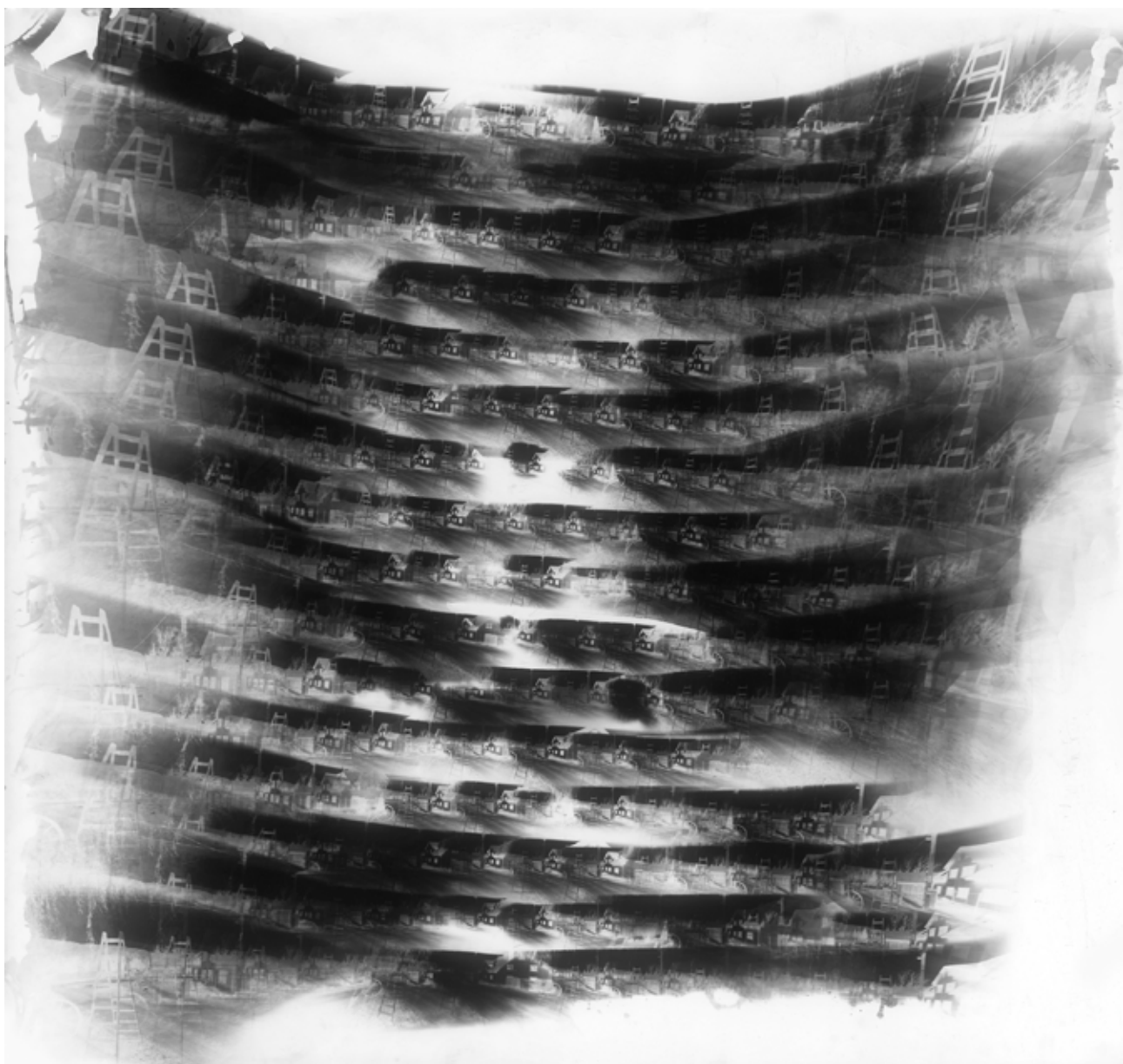

Mivel mind a korszak, mind pedig az alkotók kivételes helyet foglalnak el a magyar fotográfia történetében, hasznos lett volna, akkor is, ha a kiállítás csak egy hónapig tart nyitva, az egyes termekben 1000–1500 karakterben összefoglalni, hogy mire érdemes figyelni az adott teremben. A kiállításhoz kapcsolódó marketing tevékenység nem volt túl intenzív sem a kiállított anyag méretéhez, sem pedig a jelentőségéhez képest. Hasonlóképpen sajnálatos, hogy egy ilyen nagy anyagot bemutató kiállításhoz a rendezők nem adtak ki legalább egy digitális katalógust és az egyetlen támpontja a látogatónak a bejáratnál elhelyezett,

3200 karakteres, kicsit felszínesen megfogalmazott sajtószöveg volt.

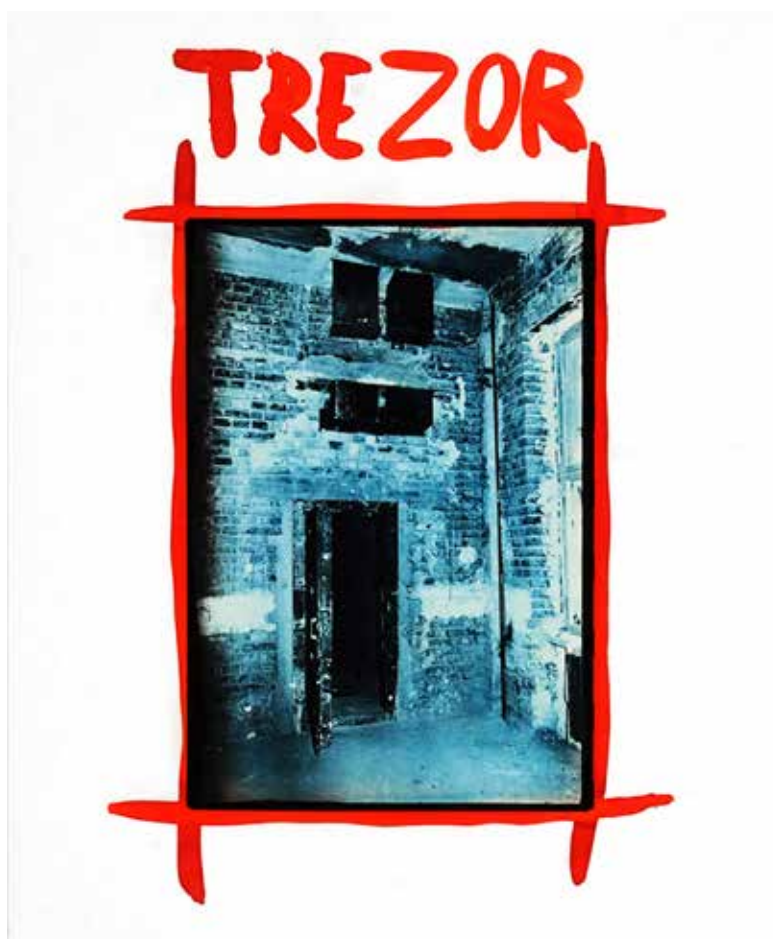
A fent említettektől függetlenül a kiállított anyag kiváló és a kiállítás valóban ritka alkalom volt arra, hogy egyszerre láthassuk ennek a korszaknak a jelentős munkáit. A rendezés következtelenségei inkább csak újabb kanyarok megtételére ösztönözték a látogatókat.

Ne felejtjük el, hogy a kiállítást egy kereskedelmi galéria rendezte, a fotóművészet-történeti definíció nem is az ő feladatuk. Most még nem tudjuk, hogy az új hullám fogalma mennyire alkalmazható, illetve milyen határok között, de a diskurzus megnyitása megtörtént.

Gábor Enikő: *Camera Reluxa létrával*, 2001, Camera obscura, méteres zselatinos ezüst fotópapír, 94x103 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Koncz Csaba: *C. n.*, 1967 k., zselatinos ezüst nagyítás, 17,5x12,5 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Vécsy Attila: *Gyár*, 1986, filctollal színezett zselatinos ezüst nagyítás, 7,5x11,5 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Vécsy Attila: *Trezor I-II.*, 1983, anilinnel színezett zselatinos ezüst nagyítás, 2 db 8.5x18 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Ami túlmutat a kiállításon

Van azonban egy nagyon fontos mellékszála ennek a kiállításnak és ez túlmutat a fogalmak használatán.

A kiállítás által vizsgált időszak a magyar fotográfia szempontjából és a magyar fotográfia történetének a szempontjából talán a legfontosabb és a legprogresszívebb korszak volt. Számos körülmény szerencsés alakulásának az eredményeképpen nagyszerű művek és életművek születtek. Számos szerencsétlen körülmény alakulásának eredményeképpen ezek az életművek azonban Magyarországon kívül alig ismertek. Ez a generáció elveszett nemzedék abban az értelemben, hogy sem a hazai sikert, sem a nemzetközi sikert nem tapasztalhatta meg igazán, pedig ezeknek a fotósoknak a munkái művészi oldalról legalább olyan fajsúlyosak, mint az amerikai, vagy német kortársaké. Csak a művészeti marketing volt ismeretlen fogalom a világnak ezen felén.

A hazai kollektív emlékezet és kultúrtörténet szempontjából nagyon fontos lenne, hogy ennek a kivételesen gazdag időszaknak az alkotásai megfelelő mélységben legyenek reprezentálva a hazai közgyűjteményekben, hogy a jövő nemzedékek is megismerhessék. Ma sajnos nincs olyan közgyűjtemény, amelyiknek kifejezetten az a feladata, hogy gyűjtse a magyarországi kortárs és közelmúltbeli fotográfákat. A Magyar Fotográfiai Múzeum, mivel alapítványi tulajdonban van, csak annyit fordíthat műtárgyak vásárlására, amennyit alapítványként meg tud pályázni. Mivel a kortárs művészet, jelen esetben a kortárs fotográfia, egyszer biztosan a nemzeti emlékezet része lesz, mindenképpen szükség van olyan közgyűjteményre, amely megfelelő anyagi támogatás és biztonság mellett ennek az időszaknak és a kortárs munkáknak is szisztematikus gyűjtőhelye.

Tímár Péter: *Balmazújváros* (részlet az Életképek sorozatból), [C_339_30], 1980, anilinnel színezett zselatinos ezüst nagyítás, 23,3x35 cm
© Art + Text Galéria engedélyével

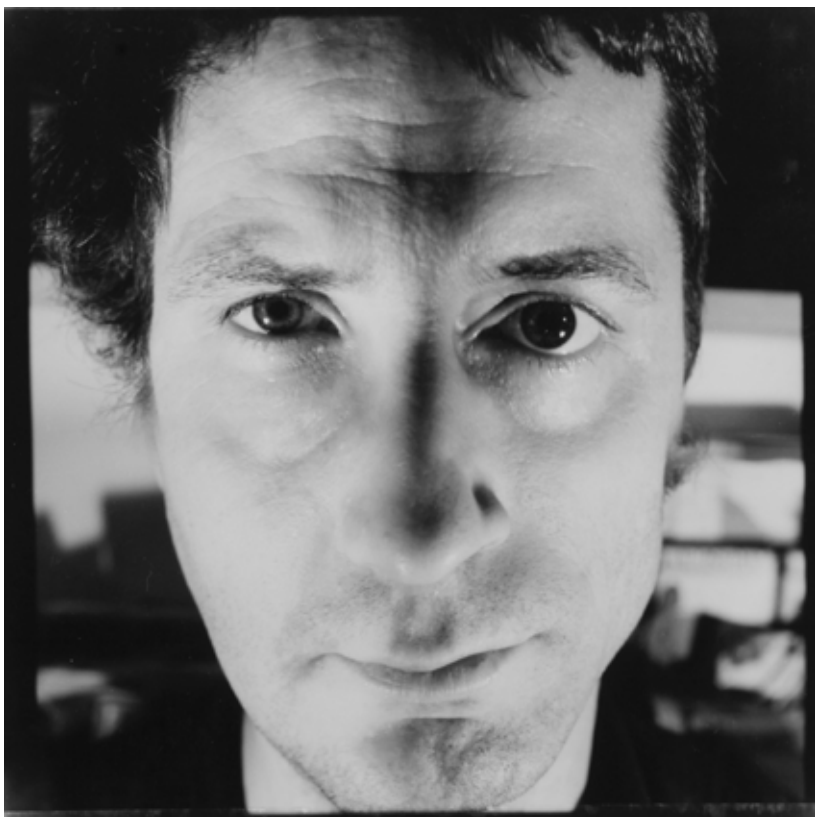
A veszély ugyanis a következő. A fotografiai műalkotások értéke folyamatosan emelkedik, és ha azt tekintjük, hogy az analóg módszerekkel készült fotografiai alkotások száma az összes fotográfia számának már csak milliomod részét képviseli, akkor érthető, hogy a múzeumok, a galériák és a gyűjtők majd arra vágnak, hogy analóg fotókat birtokoljanak. Ha a következő néhány évben az NDK, Csehszlovákia és Lengyelország fotográfija után Magyarország is érdekessé válik a nemzetközi intézmények, galériák és gyűjtők számára, akkor a ma még néhány százezer forintért megkapható munkák árai nagyon gyorsan emelkedni kezdenek, és ezzel együtt ugyanilyen sebességgel csökken annak az esélye, hogy ez a közös nemzeti kultúrincs a hazai közgyűjtemények birtokába kerüljön.

Az idei ParisPhoto tapasztalatai is azt mutatják, hogy a huszonnegyedik órában vagyunk és nem szabad halogatni ennek a feladatnak a megvalósítását, ha szeretnénk a gyermekeink számára is megmutatni valamit ennek a korszaknak a fotográfiájából.

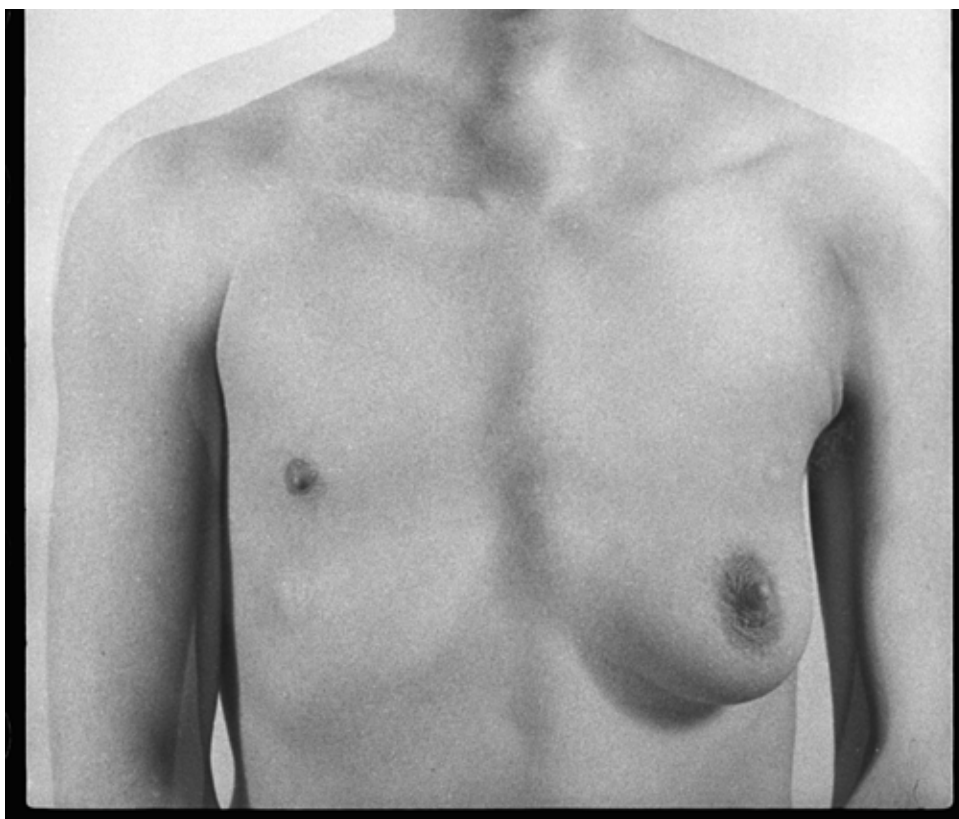
¹ SZILÁGYI Sándor: *Neoavantgárd tendenciák a magyar fotóművészetben*, FotóKultúra – Ú-M-K, Budapest, 2007.

² I.m. 17.

³ <http://maimano.hu/szilagy-i-sandor-magyar-progressziv-fotomuveszet-1965-2000-kozott/>, 2018.11.30.

Bányay Péter - Drégely Imre: **Közös önarckép**, 1997, Polaroid 665 negatív, zselatinos ezüst nagyítás, 24x24 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Halas István: **Narckép I.**, 1987, zselatinos ezüst nagyítás© Art + Text Galéria engedélyével

Stalter György: *Kettős portré*, 1977, zselatinos ezüst nagyítás, 24x18 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Vető János - Hajas Tibor: *Psyché után*, 1979, zselatinos ezüst nagyítás, 18x24 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Szirányi István: *Fényképező-gép-ember*, 1976, zselatinos ezüst nagyítás, 37x55 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Halas István: *Segesvár'82*, Egyetlen örökségem André Kertésztől, 1982, zselatinos ezüst nagyítás © Art + Text Galéria engedélyével

Szilágyi Lenke: *Debrecen*, 1988., 1988, későbbi digitális print, 24x34 cm © Art + Text Galéria engedélyével

Szilágyi Lenke: *Rügen*, 2001., 2001, későbbi digitális print, 27.5x40 cm © Art + Text Galéria engedélyével